

בש"פ 5445/14 - יעקב (ג'קי) שבירו (מור), אבנר שפיר נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 5445/14

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המבקשים: 1. יעקב (ג'קי) שבירו (מור)
2. אבנר שפיר

נגד

המשיב: מדינת ישראל

בקשת רשות לערור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו בעמ"ת 36988-07-14 מיום 28.7.2014 שניתן על ידי כבוד השופטת י' אמסטרדם

בשם המבקשים: עו"ד אהרן בן שחר; עו"ד תמיר חזז

החלטה

1. לפני בקשת רשות לערור על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 28.7.2014 (עמ"ת 36988-07-14, השופטת י' אמסטרדם). בהחלטה זו דחה בית המשפט המחוזי ערר על החלטתו של בית משפט השלום בתל אביב-יפו מיום 9.7.2014 (מ"ת 7493-03-13, השופטת מ' בן ארי).

רקע והליכים קודמים

עמוד 1

2. נגד המבקשים, זוג אחים, הוגש כתב אישום המייחס להם ביצוע של עבירות מס לפי חוק מס ערך מוסף, התשל"ז-1975 ופקודת מס הכנסה [נוסח חדש], התשכ"א-1961, וכן עבירות של סחיטה באיומים (לפי סעיף 428 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין)). למבקש 1 יוחסה גם עבירה של ניסיון לסחיטה באיומים (לפי סעיפים 428 ו-25 לחוק העונשין). כתב האישום מונה שבעה פרקים, כולל מעל ל-20 אישומים ומייחס למבקשים ביצוע של מאות עבירות מס בסכום העומד על סך 147,114,399 ש"ק.
3. עיקריו של כתב האישום שהוגש נגד המבקשים תוארו בהחלטתה של השופטת ע' ארבל (בש"פ 8010/13 מיום 25.12.2013) שעניינה בקשה להארכת מעצרו של המבקשים לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996. מאז החלטה זו של השופטת ארבל הוארך מעצרו של המבקשים פעמיים נוספות בהחלטותיהם של השופט י' עמית (בש"פ 1353/14 מיום 27.2.2014) ושל השופט צ' זילברטל (בש"פ 3708/14 מיום 1.6.2014). גם בהחלטות אלה הובאו עיקריו של כתב האישום. על כן, ההתייחסות לכתב האישום תובא בהמשך הדברים בתמצית בלבד.
4. על-פי כתב האישום, המבקשים שימשו כמנהלים בחברות, אשר נרשמו בחלק מהמקרים על שמם של אחרים, ללא ידיעתם. בין השנים 2007-2012 ביצעו המבקשים באמצעות חברות אלה וחברות נוספות בבעלותם שורה ארוכה של עבירות מס, בעיקר על דרך של הפצתן של חשבוניות פיקטיביות, תוך ניכוי תשומות שלא כדין. כפי שצוין, נוסף על עבירות המס ייחס כתב האישום למבקשים גם עבירות של סחיטה באיומים. בין היתר, נטען כי המבקש 1 איים על פקח מטעם הוועדה המקומית לתכנון ובנייה עמק חפר במטרה להניאו מאכיפת צו הריסה שהוצא נגד עבודות בנייה שביצע בלי היתר בנכס במושב בורגתא. עוד נטען בכתב האישום, כי שני המבקשים התפרצו לישיבה של המועצה המקומית עמק חפר ואיימו על ראש המועצה בפגיעה בגופו במטרה למנוע ביצוע פעולות לשם מימוש צו ההריסה שהוצא נגד הנכס במושב בורגתא. כמו כן נטען, כי המבקש 1 איים על מנהל חברה שנקלעה לקשיים במטרה לגבות את חובו ממנה.
5. בד בבד עם הגשת כתב האישום הגישה המדינה גם בקשה למעצרו של המבקשים עד תום ההליכים. ביום 24.3.2013 נעתר בית משפט השלום (מ"ת 7493-03-13, השופטת מ' בן ארי) לבקשה. בהחלטתו הצביע בית משפט השלום על כך שהמבקשים הסכימו לקיומן של ראיות לכאורה להוכחת המיוחס להם, וכן קבע שמתקיימות בעניינם עילות מעצר מסוג מסוכנות וחשש להימלטות מאימת הדין בשים לב לעבירות המיוחסות להם ולנוכח השיטתיות והתחכום שנדרשו לצורך ביצוען. בית משפט השלום הסתמך בהחלטתו גם על תסקיר מבחן שהוכן בעניינם של המבקשים וכלל המלצה שלא לשחררם לחלופת מעצר.
6. להשלמת התמונה יצוין כי המבקשים הגישו עררים על ההחלטה לעצור אותם עד תום ההליכים, ועררים אלה נדחו על-ידי בית המשפט המחוזי. בהמשך, הגישו המבקשים בקשות לעיון חוזר בהחלטת המעצר, ובית משפט השלום הורה על הגשת תסקירי מעצר עדכניים בעניינם. בתסקיר המעודכן בעניינו של המבקש 1, הומלץ על שחרורו למעצר בית מלא. התסקיר בעניינו של המבקש 2 נותר שלילי, אף ששירות המבחן התרשם לחיוב מהמפקחים שהוצעו בעניינו. בהחלטתו מיום 22.10.2013 דחה בית משפט השלום (השופטת מ' בן ארי) את הבקשות לעיון חוזר. בית משפט השלום קבע כי נוכח עילות המעצר שקמו בעניינם לא ניתן לתת במבקשים את האמון הנדרש לצורך שחרורם לחלופת מעצר.

7. כאמור, לאחר שמלאו תשעה חודשים להחלטת המעצר בעניינם של המבקשים וטרם ניתן פסק דינם הוארך מעצרם על-ידי בית משפט זה ב-90 יום שלוש פעמים - בבש"פ 8010/13, בבש"פ 1353/14 ובבש"פ 3708/14, שנדון להלן ביתר פירוט.

8. לאחר ההחלטה על הארכת מעצרם בפעם השנייה, הגישו המבקשים לבית משפט השלום בקשות לעיון חוזר בהחלטה לעוצרם. בהחלטתו מיום 21.5.2014 דחה בית משפט השלום את הבקשות, בקובעו כי עדיין עומדות נגדם עילות המעצר שעניינן מסוכנות וחשש ומשיבוש הליכי משפט, אף שזו האחרונה נחלשה מעט עם סיום פרשת התביעה בהליך העיקרי.

9. השאלה של שחרור המבקשים לחלופת מעצר חזרה ונדונה במסגרת הבקשה השלישית להארכת מעצרם, בבש"פ 3708/14. ביום 1.6.2014 קיבל בית משפט זה את הבקשה (להלן: החלטתו של השופט זילברטל), אך הוסיף וקבע כי הגיעה העת לשוב ולבחון את האפשרות לשחררם לחלופת מעצר. השופט צ' זילברטל כתב בעניין זה כך:

"אכן, קיימות ראיות לכאורה להוכחת המיוחס למשיבים [המבקשים בעניינם - ד.ב.א.] בכתב האישום, אך אם בתחילת ההליך ביססו ראיות אלה קיומן של נסיבות מחמירות לביצוע הסחיטה באיומים נראה, כי עם התקדמות ההליך חלו התפתחויות שאינן מאפשרות שוב להסיק מאישומים אלה על מסוכנות אינהרנטית שלא ניתן לאיינה" (פסקה 11 להחלטתו).

10. השופט זילברטל הוסיף ועמד על כך שמשפטם של המבקשים לא צפוי להסתיים בתקופת הארכת המעצר המבוקשת, וכן נדרש לתסקירי שירות המבחן בעניינם. בהקשר זה, הוא ציין כי התסקיר שהוכן בעניינו של המבקש 1 היה חיובי. באשר למבקש 2, עמד השופט זילברטל על כך שהתסקיר בעניינו אמנם לא היה חיובי, אך הוסיף שיש לתת משקל להתרשמותו של שירות המבחן מכך שהמפקחים המוצעים יוכלו לבצע את תפקידם. השופט זילברטל סיכם את החלטתו בכך ש"אף שלמשיבים [המבקשים בעניינם - ד.ב.א.] מיוחסות עבירות חמורות שיש בהן להקים עילות מעצר שונות, אינני סבור כי בשלב זה של ההליך ניתן לומר כי אין מקום לבחון חלופות מעצר בעניינם". על כן, הוא הורה על עריכת תסקירים מעודכנים בעניינם, שבגדרם ייבחנו חלופות מעצר שיוצעו על-ידם. בהמשך לכך, הוא קבע שככל שיימצאו חלופות מעצר ראויות, בית משפט השלום יקבע אם יש צורך בקביעת תנאים נוספים לשחרורם של המבקשים לחלופת מעצר.

11. ביום 29.6.2014 הוגשו לבית משפט השלום תסקירי מעצר עדכניים שהוכנו על-ידי שירות המבחן. שירות המבחן התרשם כי חלה הפחתה בסיכון במצבם של המבקשים, והמליץ לפיכך על שחרורם למעצר בית בחלופות שהוצעו על-ידם.

12. ביום 3.7.2014 התקיים דיון בנושא שחרורם של המבקשים לחלופת מעצר בבית משפט השלום. בדיון זה הציגו באות כוח המדינה נתונים חדשים לפיהם ימים מספר קודם לכן נפתחה במשטרה חקירה חדשה נגד המבקש 1 בגין חשד לכך שאיים והטריד לכאורה אדם המשמש כעד תביעה בתיק (להלן: המתלונן) באמצעות שיחות טלפון בזמן שהותו במעצר. נוכח כך, הורה בית משפט השלום להכין תסקיר משלים בעניינו של המבקש 1, אשר יידרש גם לנתונים החדשים שהציגה המדינה. בהמשך לכך, בית משפט השלום דחה את הדיון בעניינם של המבקש 1 ליום 9.7.2014. בהתאמה, גם הדיון בעניינו של המבקש 2 נדחה לאותו מועד שבו היו אמורים להתייצב גם המפקחים המוצעים על ידו.

13. ביום 6.7.2014 הוגש תסקיר משלים בעניינו של המבקש 1. שירות המבחן ציין כי למרות שהתלונה החדשה נגד המבקש 1 נמצאת בראשיתה של החקירה המשטרתית, אין בידו להתעלם מאופייה ומכך שלכאורה מדובר בדפוס חוזר של התנהגות מאיימת מצדו של המבקש 1, אשר בה הוא יכול להמשיך גם במסגרת חלופת מעצר ביתית. על כן, חזר בו שירות המבחן מהמלצתו לשחרר את המבקש 1 לחלופת מעצר כאמור.

14. ביום 9.7.2014 נתן בית משפט השלום החלטה שבגדרה נקבע כי המבקש 1 לא ישוחרר לחלופת מעצר. בית משפט השלום נדרש בהחלטתו לנתונים החדשים שהציגה המדינה בדיון שנערך לפניו, כמו גם לתסקיר החדש של שירות המבחן. בית משפט השלום קבע כי החשדות שתלויים ועומדים נגד המבקש 1, שעניינם איומים והטרדות שהופנו כלפי עד תביעה, מחזירים את נקודת האיזון אל מקומה המקורי שהצדיק את מעצרו של המבקש. בית משפט השלום התייחס להחלטתו של השופט זילברטל, וציין כי זו הדגישה את החשיבות הנודעת לבחינת כלל הנסיבות, כמו גם את המלצת שירות המבחן, ולא קבעה שחרור "אוטומטי" בעניינם של המבקשים. באשר למבקש 2 הורה בית משפט השלום לשחררו למעצר בית בתנאים מגבילים, וביניהם מתן ערבות עצמית בסך 500,000 שקל, ערבות צד ג' בסך 300,000 שקל וכן הפקדה במזומן או ערבות בנקאית אוטומטית בסך 300,000 שקל (סכום שהופחת, לאחר מכן, ל-200,000 שקל בדיון בבדיקת הערבות).

15. המבקשים הגישו ערר על החלטה זו לבית המשפט המחוזי. בערר טען המבקש 1 כי החלטתו של בית משפט השלום ניתנה בחוסר סמכות, בשים לב לכך שהחלטתו של השופט זילברטל הורתה לבית משפט השלום לדון רק בחלופות מעצר ובתנאי שחרורם של המבקשים, בעוד שבפועל בית משפט השלום נטל את סמכותו של בית המשפט העליון וערך איזון מחדש בין חומרת העבירה וחירות הפרט. המבקש 2 טען כי אין ברשותו כל אמצעים כספיים, שכן המדינה עיקלה את כל כספיו ונכסיו, ולכן הוא אינו יכול להפקיד סכום של 200,000 שקל לצורך הבטחת שחרורו. המדינה, מנגד, התנגדה לשחרורם של המבקשים וסמכה את ידיה על החלטתו של בית משפט השלום.

16. ביום 28.7.2014 דחה בית המשפט המחוזי את עררו של המבקש 1, בקובעו כי לבית משפט השלום הייתה נתונה הסמכות להחליט כפי שהחליט מכוח האמור בהחלטתו של השופט זילברטל. בית המשפט המחוזי הוסיף והצביע על כך שהשופט זילברטל קבע כי בידי בית משפט השלום מצוי שיקול הדעת לפעול בעניין זה. בית המשפט המחוזי אף דחה את עררו של המבקש 2, בקובעו כי מחקירתו של המבקש 2 במשטרה ומנתונים שסיפקו חוקרי יחידת "הלום" עולה שהמבקש 2 מקבל נתח מהכנסותיו של המבקש 1 מדמי שכירות בגין נכסים בבעלותו של המבקש 1. בית המשפט המחוזי אף קבע כי אינו רואה טעם לשנות מדמי ההפקדה שנקבעו למבקש 2 בשים לב לכך שנקבע דיון בקשר לבדיקת הערבויות בעניינו למועד סמוך. להשלמת התמונה יצוין כי בדיון שנערך בהמשך אכן הופחת סכום ההפקדה שנדרש מהמבקש 2 ל-150,000 שקל.

הבקשה למתן רשות לערור

17. המבקש 1 טוען כנגד ההחלטה שלא לשחררו לחלופת מעצר, אשר לשיטתו סותרת את החלטתו של השופט זילברטל. מעבר לכך, ולגופם של דברים, הוא טוען כי אין בפנייתו למתלונן כל קשר לכתב האישום ולעדויות של המתלונן בבית המשפט בהליך העיקרי שנמסרה ארבעה חודשים קודם לקיום השיחות ביניהם. בהמשך לכך, המבקש 1 תוקף את מסקנותיו של שירות המבחן שהמליץ שלא לשחררו לחלופת מעצר, והצביע על כך שהוא לא הוכן תוך 14 יום, כפי שנקבע בהחלטתו של השופט זילברטל.

18. המבקש 2 תוקף את סכום ההפקדה שהושת עליו וטוען כי אין בידיו גם סכום של 150,000 שקל לתשלום להפקדה, כיוון שכל רכושו עוקל על-ידי המדינה במסגרת ההליכים שמתקיימים נגדו. על כן, הוא טוען כי יש לשחררו לחלופת מעצר ללא כל הפקדה, בשם לב לכך שהוא נמצא במעצר מזה 18 חודשים.

דיון והכרעה

19. לאחר שעיינתי בבקשה הגעתי לכלל מסקנה כי דינה להידחות, הן ביחס לטענותיו של המבקש 1 והן באשר לטענותיו של המבקש 2, וזאת אף מבלי להידרש לתגובת המשיבה.

20. כידוע, בקשה למתן רשות לערור בענייני מעצרים תתקבל רק אם יש בה כדי לקיים אמות מידה דומות לאלו שהותוו ביחס לבקשות רשות ערעור ב"גלגול שלישי" (ראו: ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982) או אם מתקיימות בה נסיבות פרטניות חריגות המצדיקות זאת. במילים אחרות, על המבקש להוכיח כי בקשתו מעוררת שאלה בעלת חשיבות ציבורית או משפטית החורגת מעניינם הפרטני של הצדדים, או שקיימות נסיבות פרטניות המצדיקות מתן רשות לערור, לשם מניעת עוול קשה או לצורך שמירה על שלום הציבור ובטחונו (ראו למשל: בש"פ 5808/13 סנ' נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (28.8.2013)).

21. אמות מידה אלה אינן מתקיימות בבקשה שלפני. עניין לנו בבקשה התחומה לנסיבות הקונקרטיות של הצדדים להליך, ואין בה כדי לעורר שאלה כללית בעלת השלכות רחב.

22. טענותיו של המבקש 1 נסבות על פרשנות החלטתו של השופט זילברטל. המבקש 1 קורא החלטה זו כאילו כל שנאמר בה הוא מתן הוראה לבית משפט השלום לבחון את תסקירי המבחן שיוכנו בעניינו, ולהחליט על בסיסם על שחרורו למעצר בית. טענותיו של המבקש 2 תחומות אף הן לעובדות הנוגעות לנסיבותיו האישיות והכלכליות. מעבר לכך, וכמפורט להלן, לא השתכנעתי גם מטענותיהן של המבקשים לגופן.

23. בכל הנוגע למבקש 1 עולה מהחלטתו של השופט זילברטל במפורש כי שיקול הדעת המלא באשר להחלטה האם לשחרר את המבקש 1 למעצר בית אם לאו, ובאילו תנאים, נתון לבית משפט השלום. וכך נאמר בה:

"סוף דבר, בשלב זה יוארך מעצרים של המשיבים [המבקשים בענייננו - ד.ב.א.] לתקופה המתבקשת... בכפוף לכך שבתוך 14 ימים יגיש שירות המבחן לבית משפט השלום תסקירים מעדכנים בעניינם של המשיבים, וזמן קצר, ככל הניתן, לאחר מכן ידון בית משפט השלום באפשרות שחרורם למעצר בית מלא וייקבע תנאים נוספים, ככל שימצא לנכון, על-פי שיקול דעתו" (שם, בפסקה 13).

הדברים מתחייבים למעשה מן העקרונות המשפטיים החלים על דיני המעצרים. בית משפט השלום הדן בחלופת מעצר אמור

להפעיל את שיקול דעתו בהתאם לנתונים המובאים בפניו (בש"פ 6781/13 קונדוס נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (4.11.2013)), גם במקום שבו הדיון בתיק מוחזר אליו על-ידי בית משפט זה (ראו למשל: בש"פ 7752/11 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה ח (20.11.2011)).

24. למותר לציין, בהקשר זה, כי העובדה שנפתחה חקירה נגד המבקש 1 בגין חשדות לביצוע עבירות שיש להן זיקה לעבירות שמיוחסות לו בכתב האישום לא עמדה בפניו של השופט זילברטל, ועל כן החלטתו גם לא נדרשה אליה. עצם קיומה היה בגדר שינוי נסיבות שהצדיק התייחסות מטעמו של בית משפט השלום. למעלה מן הצורך, ומבלי לקבוע מסמרות בדבר, אציין כי לכאורה יש טעם רב בהחלטה שלא לשחרר עצור לחלופה נוכח חקירה עדכנית שיש בה כדי לעורר חשש לשיבוש הליכי משפט, וזאת עד שיתקבל מידע נוסף שיאפשר להעריך האם יש ממש בחשדות החדשים בעניינו.

25. בכל הנוגע למבקש 2 יש חשיבות לכך שבית משפט השלום ובית המשפט המחוזי נדרשו מספר פעמים לשאלת היקף הערבויות הנדרשות ממנו, וכי בחינה זו הובילה בסופו של דבר להפחתת סכום ההפקדה שנדרש ממנו. הממצאים בדבר יכולתו הכלכלית של המבקש 2 נבחנו על-ידי הערכאות הקודמות, ואינם נמצאים בפני. קביעת התנאים המגבילים במסגרת שחרור לחלופת מעצר מסורה לשיקול דעתה של הערכאה הדיונית, על-סמך התרשמותה מהנאשם ומהנתונים שנמצאים בפניה. יתרה מכך, החלטתו של בית משפט השלום לדרוש ערבויות בנוסף לנכסים שחולטו במסגרת ההליך העיקרי הינה החלטה שנתונה לשיקול דעתו. בית משפט זה כבר קבע כי הדרישה להפקדת ערובות נוספות על-ידי נאשם, מחוץ למסגרת נכסיו המוקפאים, הינה סבירה (ראו למשל: בש"פ 7629/02 אוהב ציון נ' מדינת ישראל (6.9.2002)) על כן, לא מצאתי מקום להתערב גם בקביעה זו.

26. למותר לציין, כי אין בהחלטה זו כדי להביע כל עמדה באשר להכרעה הראויה בבקשה נוספת להארכת מעצרו של המבקשים, אם וככל שתוגש כזו על-ידי המדינה.

27. סוף דבר: הבקשה נדחית.

ניתנה היום, כ"ה באב התשע"ד (21.8.2014).

ש ו פ ט ת